

LA VEU DEL VALLÈS

SETMANARI IL·LUSTRAT

LITERARI Y DEFENSOR DELS INTERESSOS MORAIS Y MATERIALS DE LA COMARCA

CATALUNYA ARTÍSTICA

PORTAL DE LA IGLESIA DE CIURANA.

Portal de la iglesia de Ciurana

Una preciosa joia del estil romanich á Catalunya en sa darrera época es lo portal de la iglesia de Ciurana. Apoyadas demunt d'un fris molt escayent y de tres parells de columnas, s'hi destacan tres arcuacions en degradació. Lo dibuix del timpá corresponent al general del portal, habenthi representat com pot veurers ab l'adjunt gravat; una imatge del Sant Crist, voltat de non figuras de sants, de flors y d'altres simbolismes.

Ja que parlém del poble de Ciurana, volém contar una tradició que existeix de la presa de son castell, més á més en quant té molta semblansa ab una de ben coneguda en nostra comarca vallesana, relativa al poble de Bigas.

Era en temps dels alarbs y mentres aquets sostenían renyida batalla ab los del castell de Ciurana, l'animosa filla del rey Almonaris, anomenada Abdelazia, estant de conversa ab molts nobles dintre del palau, tiraba càlculs plens d'ilusions sobres la victoria que las tropas del rey, son pare, havian de guanyar contra 'ls enemichs. Mes vetaquí que 'ls valerosos alarbs poden entrar tot d'un plegat al poble, saquejant las casas, fan lo que volen ab sos habitants y dirigintse al castell, á cop de rochs y ab altrás armas d'atach, logran acobardir á la gent que 'l guardava; Abdelazia, que era sumament hermosa, pressentí la fi que se li esperaba y desesperada, munta en son briós cavall blanch, passa corrents com lo vent pel mitj de sos enemichs y fent pujar lo cavall á dalt d'un single, 's llen-sa á buscar la mort á daltabaix.

Diu que avuy dia 's vehuen encara la roca del precipici, las petjadas que deixá 'l cavall al llenfarse singles avall.

L'ATEO

Entre lo cel y la terra,
en mitj de l'infinit etern,
éll tantsols hi troba l'héter
y no sab trobarhi á Deu.

De pol á pol de la terra
arreu hi coba llur alé,
y éll sols hi trobá materia
transformada, y... ¡res més!..

—Mes á dins de sa consciencia
gravitar llur pes hi sent
y encara que foll lo nega...
¡Lo nega, perquè ab Ell creu!

EMILI PASCUAL AMIGÓ

TÉ COR

La plana 's tornava triste: plovia. Els roserars despollats de rosas y poncellas s'arruixaven de gotas cristallinas; els taronjers despedían nova vida; algunes fullas se desfeyan llánguidament de las brancas y 'l cel avants rioler s'emplo missava. La tardor extenent silencios son mantell sobre la terra prenía á n'al camps aromas, al espay aus volandrias y á n'al mon plascentas armonías.

En Joanet no aclucá 'ls ulls aquell nit: l'atreya una idea ficsa. Revolcant pe 'ls plechs dels llensols contempla lluhir en mitj la fosca 'ls pilons de monedas y estrenyía entre sas mans

das els bitllets que feyan sa fortuna. Ara si—deya—ara m' estimarà la Roseta; ja soch rich. Que hi fá que la riquesa vinga malament guanyada, jo no mes amo l' amor d' ella; es mon sol desitj. Si jo fos rich estimaria á un altre: quant m' ho digué, sentí un fret com si m' enlitzessin la fulla d' un punyal; vaig pensar en la mort; pero no, no, morir era separarme 'n per sempre y jo la volia aprop, ben aprop meu. Esma-perdut cruscí carrers, llansant crite com un foll, fins que adalerat, entrí en una sala d' ayre impur ab los ulls espurnejants, febrós de riquesa.

—Aixís, aixís, ara calmaré sa set d' or. Prén—li diré—aqui tens lo que anhelavas; aqui tens una fortuna arrebatada d' ilusos infelissos; una fortuna que m' he adquirida á costa del meu cor que ja no 'n tinch. Gosém, ample es la terra, donam el teu amor y riurém sempre més, y 'ns brodarà 'l son la riquesa y lluhirá 'l sol esplendent....

*
**

Al estendre 's la primera llum del dia auba per la terra, 'n Joanet se vestí febrós, baixá l' escala ab quatre gambadas y corregué en busca del ideal de sos amors.

La Roseta trevallava á casa d' una modista de la vila; cada matinada á las sis badalleras, encar que la boyrina entosqués el límpit celatje y la neu amortallés carrers y plassas, acudia á ocupar la son sitial d' aprop del vetllador.

La petita distancia que hi havia fins á la modista l' alleugerí més en Joanet ab l' apresurament de son pas. De-

maná per la Roseta. Un assumpto urgentíssim el portava y li convenia per demés véurerla. Li respongueren que no hi era, pero que essent una hora del matí tan avansada no podia tardar gayre. No es més llarga la nit última á un infelís reo que l' estona qu' esperá. Al lí la vegé atansarse, ab lo somris als llavis, més bella que l' aurora, olexantse com la palmera vincladissa als petons d' l vent d' istiu.

—¿Ahont vas tant dematí—i digué al véure'l?

—T' esperava — contestá soptat. — Vull ferte partícipe de ma alegria; ara potser m' estimarás; ja soch rich. Tú no saps la tristesa que 'm dominá ahir quan me digueres qu' estimavas á un altre per un miser grapat d' or. Mon pensament crusava abims impenetrables, perdía entre la fosca y volia llum. Ara ja la tinch, ¿veus aquets papers? dochts tot aixó es diner, tot es teu porque m' estimis: ¿oy que m' estimarás? Si jo no 'ls vull, no, sols son per tú qu' ets sol de ma alegria, per tú qu' ets la reyna del meu cor...

Las terribles miradas que li donava aterraren á la Roseta; aquell sentimentalisme de parauias sortidas d' un ánima enamorada l' esglayaren de debó.

—Anemse 'n, fugim d' eix ayre impur, que m' asfixia; fugim que 'm semblaria sentir iradas veus cridantme ¡lladre! ¡lladre! porque jo 'ls he robat aquets diners; estaban damunt d' una taula y 'ls he guanyat jugant. ¿Que no havia de fer per posehirte si ets la vida de ma vida? Anem, que lluy d' aquí l' amor m' apagará 'l ressó de la concien-

ciò. ¡Oh! vina, vina ab mí per sempre més.

—¡May! ¿Quin afecte podria dur al que ha adquirit riquesas á costa de la seva honra? No, ves, las riquesas m' ensegnarian, no 't puch estimar, ¡tinch massa cor!

—¡Tú tenir cor! No, no 'n tens, per que tu me la feres vendre l' honra al dirme que no m' estimavas per esser pobre ¡oh! no hu digas—afegí llansant una histérica riallada—no hu digas á ningú ¡ja! ¡ja! ¡ja! no hu digas á ningú que tinguis cor.

*
**

A n' en Joanet no se l' ha vist més per la vila; va seguint el mon rihent sempre y mormorant entre dents ¡té cor! ¡té cor!

CANELLAS MONTANÉ.

Granollers.

EFEMERIDES VALLESANAS

Mes de Novembre

Dia 8

1755.—Lo P. Fra Llorens Verde, de La Garriga, mort á Montserrat en quin monastir vestia l' habit, havent estudiat música allí mateix molts anys endarrera. Per aixó son molts celebrats los llibres que deixá escrits pera 'l chor. També era molt expert caligraf.

Dia 9

1513.—Se reuneixen los Consellers de Granollers pera tractar d' una important carta que han rebuda fetxada á Barcelona 'l día 4; per la relació de lo que deliberaren no s' endevinan son contingut, pero si que tornant á

lo mateix en sessió del día 11, se sab que se 'ls hi manaba la elecció d' homes pagats cada hú á quatre rals diaris, pera la persecussió dels lladres y gent fascinerosa que vagaban per lo Principiat. En consecuencia acordaren los Consellers enviar al Conseller de Catalunya, dos comissionats pera que li fessen present la dificultat de donar cumpliment á tal orde, puig además dels plets que sostenia 'l Consell y dels molts deutes que no podia pagar, "se ha de considerar, dihuen, que de ordinari te feta la present vila electis de sincontena d' homes per dita persecució y servey de sa magestat."

Dia 10

1635.—No hi há vallesá que no conega, ó que no hagi sentit á parlar la típica porxada que s' aixeca á la Plassa Major de Granollers. Firma l' ajuntament en aquest dia 'l conveni de la construcció de dita porxada. Lo mestre de casas, cobrá 520 lliuras; lo fuster, 140. En una detallada nota d' aquestas obras, s' hi apunta además, lo cobrat per lo rejoler y per lo portador de la pedra.

Dia 11

1814.—Fill d' una familia modestíssima de Granollers, de la que ni tan sols nos atrevím á estampar lo nom ab que es coneguda, fou lo respectable Martí Griver y Cuní, vingut al mon en lo día de la efeméride. Sa memoria está voltada de certa aureola de misteri y de veneració, que s' aumentaren quant sos compatricis pogueren tenirlo al costat anys endarrera, anant á passar una temporada en sa vila natal poch temps avans de morir. Aquest apostol de la religió cristiana, dominat d' un zel extraordinari, essent membre la Sagrada Congregació de Propaganda Fide, va marxar á predicar una missió á Puerto Príncipe y forentals las aptituts que desplegó, que Pio IX va nombrarlo Administrador Apostólich de Perth sigué després bisbe de Hoa y mes tart del citat punt de Perth. Passavan á la historia las herocitats del ilustre Griver, primer bisbe que hi hagué en aquellas apartadas regions, fentli entrar la salvadora religió del Salvador.

Dia 12

1618.—Es d' aquesta fetxa un acte redactat per lo Rector de Sant Feliu de Canovellas, Dr. Joan B. Cabrera, donant fé de la confirmació que 'l Rnt. Pare Provincial del orde de Sant Domingo va fer poch temps avans de la Confraria de la Mare de Deu del Roser, instituída en dita parroquia al any 1599. Segons hem pogut veurer, mercés al esmentat Dr. Cabrera, aquesta Confraria prengué gran volada.

Dia 13

1589.—Un fet ben especial nos donará la feméride per aquest dia y consisteix en que 'l Consell de Granollers se veu obligat á nomenar dos sepulturers, anomenats Pere Bremaura, braser y Bernat Domenech y Sabater natural de Guimerá, sent aixís que 'l día anterior havia nomenat pe 'l mateix ofici á Francisco Paira, natural de Zaragoza. Per aixó sol ja's pot jutjar la mortaldat que causaría la peste á la vila. No eran pas lo mateix la extraordinaria activitat que d' un quant temps ensá desplega 'l Consell ó la criminal passivitat ab que segons termes violentíssims del Rector se miraba la invasió epidémica.

Dia 14

1826.—En circular d' aquesta fetxa 's mana á las Justicias del Corregiment de Mataró y per consegüent de diferents poblacions vallesanas, que procurin evitar la introducció y escampament d' unas obras estampadas á Perpigná y tradubidas al castellá del inglés y del francés, quinas obras entradas fraudulentment á Catalunya, tenen per objecte segons se llegeix en la predita circular, "propagar la corrupció de las classes inferiors de la societat y estant destinadas á Cuba, Puerto Rico y nous Estats de l' América del Sur."

Dia 15

1390.—Los Deputats del general endresan una carta á las autoritats interessadas de Catalunya, fentlos hi á saber los pactes que s' han fet per certs arrendaments pertocants á la fabricació de teixits de llana, drap d' or de seda etc. En aquesta remota fetxa ja 's coneixia

la fabricació entre altrás—no gayres mes— poblacions de Catalunya, á las vallesanas Sant Celoni, Granollers, Caldas, Sabadell, Tarrassa, Olesa, y San Cugat.

Dia 16

1406.—Lo Rey en Martí confirma desde Valencia, lo privilegi otorgat per lo Consell de Barcelona al de Tarrassa pertocant á la enajenació de censals.

Dia 17

1581.—Havent tingut importants qüestions los monjos de Sant Cugat ab los del monastir de Montserrat, fan una concordia en aquest dia 'ls Reverendíssims Presidents del orde de Sant Benet, lo Lloctinent y Capitá general del Principat y 'ls Concellers de Barcelona.

J. MASPONS Y CAMARASA.

Granollers.

*
**

Tant sols m' han il·luminat
las perlas qu' en tos ulls radian
y ma ment somia en tú
y mon cor ta imatge tanca.

La ignocencia del infant
qu' en ta faç de lllir s' estampa
ha endolat tot lo meu cor,
purificat la meva ánima.

Alenadas de dolçor
bé ni rebudas fins ara
més cap tenia l' alé
com aquesta que m' embauma.

Si possible fos unir
ton desitj y 'l qu' en mi esclata,
dictaría una cançó
per cada raig d' esperança

Arpejaría un plany trist
si en tos ulls brotessin llágrimas:
compondría un poema bell
per cada nova bessada.

Mes jay! qu' entre 'l dos floreix
lo temps que á n' als cors separa:
jjo só á l' etat de l' amor!
jtu ets á l' etat de l' infancial!

Ma ment destrena il-lusions
y rosadas esperanças,
ta ment está encar somiant
en un cel de querubs y ángels.

Tú ets lo sol qu' encén al mar
jo só 'l que daura la plana.
Tots dos cerquém un parais
per abusarlo de flamas.

Tots dos cerquém lo plaher
que dona vida á n' á l' ánima;
jno més la llum del desitj
als dos, vida-amor, separa.

FERRÁN CANELLAS MONTANÉ.

Granollers.

CRÓNICA

Sembla que 'l nou Col·legi de noyas dirigit per las Germanas Domínicas s' está reorganisant al objecte d' estar á la altura dels millors d' aquesta classe.

S' augmentará 'l personal á fi d' atendre á las pensionistas, s' instal·larán classes superior, de corte, de planxar, d' adorno, com francés, piano, dibuix, labors, etc., etc.

La nova Superiora encarregada de tal organissació és persona experta y de bellíssimas qualitats, lo que fá creurer que dintre poch temps dit Col·legi tindrà l' importancia que l' hi corresponent y per qual fí s' ha construït tan gran edifici.

Desde que las classes s' han obert en dit nou edifici s' ha aumentat molt lo número de noyas.

Molt ho celebrém.

En la elecció de Consistori dels Jochs Florals pera 'l present any académich, que tingué lloch diumenge en la Casa de la Ciutat de Barcelona, resultaren elegits los senyors següents: Mantenedors; D. Francisco Romaní y Puigdenolas, Mr. Maurice Barrés, D. Ramón de Abadal, D. Albert Llanas, D. Alexandre de Riquer y D. Pelegrí Casades.

Suplents: D. Jaume Maspons y Camarasa, D. Pere Pagés, D. Ramón N. Comas y D. Joseph Gudiol.

SECCIÓ LLIURE

CARTA OBERTA

Sr. Director de LA VEU DEL VALLÉS.

Molt Sr. meu: No puch passar per alt, puig un deber no m' ho permet, los inmereixedors elogis que vers ma persona vá fer el que li enviá la Crónica de Caldas de Montbuy, que ab son últim número "La Veu del Vallés" publicá.

Tot Caldas sab l' intranyable afecte qu' ab élls m' uneix y com pot esser que 'n m' ausencia puga borrar ni un sol moment de m' imaginació la pintoresca vila; com pot esser que per un instant olvidi los simpátichs calderins, si ells son los que m' han servit de rectes concellers de ma infantesa, de fidels amichs de má juventut y qui sab si tal volta de carinyosos recullidors de ma vellesa!...

En quant á mon rónch y gastat (sens servir) pseudónim, si bè té significació, no obstant no la que l' amich vol donarli; y encar que 'l significat fos el mateix no prova que mons amors sigan refractats, ni molt menos, al pseudónim; res d' aixó. Per lo tant ab m' aymada s' ha completament equivocat.

Respecte á las tres felicitacions, la primera per m' aymía y per mi las altres, sols pot admetrers, y ab orgull, las primeras d' aquestas últimas puig las demés no tenen arbre en que recolzarse; gracias

Procuraré, *amich*, seguir, ab lo zel que puguin mas, á més de petitas débils forças, las frasses que poseu per comentari de mos treballs; pero l' última (y va de confiança) ¿sabs qu' hem recorda? lo lema del venerable Soment catalá ¡¡Pau, pau y sempre pau!!

Desitjaría, Sr. Director, l' inserció de las presents ratllas y donantli anticipadas gracias s' ofereix com sempre son afm. S. S. q. b. s. m.

D. VILANOVA Y CUSPINERA.

Barcelona 16 Novembre 1897.

CANSÓ DE NOVIEMBRE

Las fullas son corsecadas,
las fullas s' en van, s' en van....
¡deixém que caygan plegadas,
si fugen bé tornarán!

I

Al compás d' humil esquella
l' últim solch obra la rella
y entre boyra 'l sol se pon;
torcent l' arbre qu' espampola
tot fent vía 'l vent udola
com cantantli la non non.

II

Mentre aqui la boyra plora
¿qué deu fer allá en tal hora
tremolant sota un terrós
la llevó de la viola.....
la cigala muda y sola.....
la formiga en trist repós?

III

Presoners de la invernada
la cigala endormiscada,
la formiga y la llevor,
¿no repassan aquells dias
de perfums y d' armonías,
de cantars, y sol y amor?

IV

Recordém també com ellas
aquells camps plens de rosellas
hont corriam tant temps há;
¡pobres flors qu' hem arrencadas!
son ben mortas y esfulladas
mes l' any nou las tornarà.

V

Amor meu, mentres tot calla
y ab la boyra per mortalla
tanta fulla al olvit vá,
sota 'l camp que l' ayre gela
la llevor, furgent s' arrela
per donarte flors demá.

Las fullas son corsecadas,
las fullas s' en van, s' en van.....
¡Deixémlas partir plegadas,
si fugen bé tornarán!

APELES MESTRES.

SECCIÓ AGRÍCOLA

FIRA - CONCURS AGRÍCOLA

Per lo que 's vé dihent entre 'ls periódichs de la capital de Catalunya, sembla que per lo Maig vinent tindrà lloch en dita ciutat una "Fira-Concurs Agrícola" de verdadera importancia.

Aquest se dividirá en las següents seccions: Agricultura en general.—Cereals.—Viticultura.—Vinicultura.—Olivicultura.—Cultius especials de Catalunya.—Horticultura.—Productes forestals.—Jardinería.—Ganadería.—Industrias rurals.—Industrias generals de exportació relacionadas ab la agricultura y la ganadería.—Fruytas, conservas, mantegas, etc., etc.

Hi haurá seccions de llevors, maquinaria moderna, ferramentas y artefactes d' ús tradicional pera laboreig y acarraig, pera la producció del ví y del oli; instalacions pera las farinas y aparatos pera la panificació; junt als

forns antics, s' exhibiran los modernissims, exposantse en gradació cronològica las fases porque ha passat la molinería y la fabricació del pá.

Com representació plástica dels adelantos agrícolas en aquest sigle, figuran entre las instalacions una masía catalana tal com funcionava á principis de la actual centuria y una Granja model, ahont se troban reunits los progressos d' aquestos últims temps en lo relatiu á la industria rural y pecuaria.

Al costat d' aquestas instalacions representativas de la evolució que ha suferit la agricultura, se donarán demostracions prácticas y experimentals dels procediments més usats per los cultivadors extranjers. Hi haurá camps d' ensaigs y experimentació, gabinets d' anàlisis; se celebrarán conferencias públicas pera vulgarisar los conceptes científics sobre la labor rural y s' obriran accions especials d' horticultura y jardinería, a fi de que puguin tots los visitants fer son aprenentatge en lo cultiu de las plantas, sían medicinals, comestibles ó decorativas.

Altres dels grans alicients del certamen será la Fira que 's té projectada; una fira de bestiar, de fruyts, de volateria, ab tot lo característich aspecte de las antigas firas de la regió catalana.

Dintre de pochos dias se procedirá al nomenament d' una junta magna, composta de las més aptas personalitats per son saber y sa experiència en la ciencia agrícola y de las corporacions y societats consagradas al foment dels interessos rurals, á fi de constituhir la Comissió executiva y las subcomissions de propaganda y organisació, las que á sa vegada deurán invitar á las autoritats y centres de totas las provincias catalanas, pera que nombrin las juntas provincials, comarcals y locals, al objecte de promoure la concurrència de tot Catalunya á aquesta grandiosa manifestació de "Fira Concurs Agrícola."

MERCATS

Dilluns de cada Setmana.—Agramunt, Lleyda, Manresa, Manlleu, Olot, Reus, Sant Martí

Sasgayolas, Santa Coloma de Farnes, Santa Coloma de Queralt, Tárrega, Torroella de Montgrí.

Dimars de idem.—Arbós, Besalú, Calaf, Caldas de Montbuy, Castelló de Ampurias, Cervera, Girona, Hostalrich, Mataró, Montblanch, Seu d' Urgell, Vich, Sort.

Dimecres de idem.—Amer, Balaguer, Banyolas, Cassá de la Selva, Vergés, Sant Celoni, Sant Feliu de Torelló, Tarrassa, Valls, Igualada y Pons.

Dijous de idem.—Agramunt, Cardona, Castellóit de Riubregós, Figueras, Girona, Granollers, Lleyda, Manresa, Massanet de la Selva, Mora d' Ebro, Palafrugell, Sant Sadurn de Noya, Sant Hipólit de Voltregá, Santa Coloma de Queralt, Tárrega y Reus.

Divendres de idem.—Cervera, La Bisbal, Montblanch, Olot, Sant Quirse de Besora y Seu d' Urgell.

Dissapte de idem.—Balaguer, Calaf, Girona, Mataró, Sabadell, Valls, Vich, Vilafranca del Panadés é Igualada.

Diumenge de idem.—Anglès, Arbucias, Arenys de Mar, Artesa de Segre, Berga, Bruch, Calaf, Caldas de Malavella, Canet de Mar, Capellades, Collbató, Espluga de Francolí, La Llacuna, La Escala, Malgrat, Masnou, Monistrol, Mollet, Moyá, Monmaneu, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Ripolllet, Roda, Sallent, Sant Cugat del Vallés, Sant Feliu de Codines, Sant Pere de Tarrassa, Sant Pere de Riudevilles, Sant Quint de Mediona, Sant Hilari, Santa Coloma de Centellas, Sarreal, Sentmanát, Tortellá y Vidreras.

Firas y festas majors desde 'l dia 22 al 28 del corrent.

FIRAS.—22. Artesa de Segre.—24. Banyolas.—25. Arbeca, Pons, Sta. Coloma y Centellas.—27. Hostalrich.—28. Castelló de Ampurias.

FESTAS MAJORS.—22. Figols y Sta. Cecília de Voltregá.—23. S. Llorens Saball.

Santoral de la Setmana

Dilluns, 22.—Sta. Cecília, v. y mr.

Dimars, 23.—S. Climent, p. mr. y Sta. Lucrecia.

Dimecres, 24.—S. Joan de la Creu, fr. y Sta. Flora, v. mr.

Lluna nova á las 9 h. 7 minuts del mati; en Sagitari.

Dijous, 25.—S. Maurici, soldat, mr. y Sta. Catarina vg. y mr.

Divendres, 26.—Los desposoris de Ntra. Sra. y S. Conrat b.

Dissapte, 27.—Sts. Facundo y Primitiu, mrs.

Diumenge, 28.—*I de Advent.* S. Gregori III p. y cf. y S. Rufo y sa familia.

Imprempta de M. Ribera, Sant Domingo, 34.—Sabadell.